

vii.2. Partitiboa erlatibo aposiziozkoetan aurrekaria mugagabea denean: *-ik (v -a)*

Egilea: Kristina Bilbao

Nola aipatu: Bilbao, Kristina. (2022). Partitiboa erlatibo aposiziozkoetan aurrekaria mugagabea denean: *-ik (v -a)*. In Bilbao, Kristina, Ane Odria, Ane Berro, Josu Landa & Beatriz Fernández (eds.), *Euskara Bariazioan / Basque in Variation (BiV)* (3. arg.). UPV/EHUko Argitalpen Zerbitzua.

[Interneten eskuragarri: <https://basqueandbeyond.ehu.eus/biv/?o=chapters&id=7&e=64&h=eu>]. ISBN: 978-84-1319-456-1.

Gako-hitzak

aposiziozko erlatiboak, erlatibizatzailea, erlatiboak, menderakuntza, partitiboa

Deskribapena

22. kapituluan ikusi dugun bezala, partitiboa baiezko perpausetan ager daiteke balio enfatikoarekin, izen sintagmaren amaieran adjektibo bat dagoenean. Ezaugarri honetan izen sintagmaren amaierako beste modifikatzaile bati erreparatuko diogu, perpaus erlatibo aposiziozkoen hain zuzen.

Euskaraz perpaus erlatiboak aitzindari den *-hots*, perpaus erlatiboak modifikatzen duen *-izenaren aurretik agertu ohi dira*. (1) perpausentan, adibidez, *ona zen* perpaus erlatiboak *neskatxa* izen sintagma du aitzindari gisa.

(1)	[Ona zen]	neskatxa	etorri	zen
	ona zen.EN	neskatxa.ABS	etorri	zen

Alabaina, badaude aitzindari den izenaren ostean agertzen diren perpaus erlatiboak ere, de Rijk

(1972: 167) *pseudo-extraposed relatives* deitzen dituenak. Aposizioan dauden perpaus erlatiboak perpausaren amaieran agertzen dira (Oyharçabal 2003b: 806). Halakoetan, oro har, *-(e)n* konplementatzaileadun aditz jokatuak *a* mugatzailea hartu ohi du, absolutibo kasua alegia:

(2)	Bazen	neskatxa	txiki	bat	[ona	zena]
	BA.zen	neskatxa	txiki	bat	ona	zen.EN.ABS

Hizkera batzuetan, absolutibo marka ez ezik, *-(r)ik* partitibo marka ere har dezake perpaus erlatiboko adizkiak. Horretarako, aitzindariak izen sintagma mugagabea izan behar du (de Rijk 1972: 167). Esate baterako, (3)-ko adibidean *bat* determinatzaile zehaztugabea du *neskatxa ttipi bat* izen sintagma aitzindariak:

(3)	Bazen	neskatxa	ttipi	bat	[ona	zenik]
	BA.zen	neskatxa	ttipi	bat	ona	zen.EN.PRTV

Banaketa dialektala

De Rijk (1972: 167-168) dioenez, (3) bezalako perpausak Ipar Euskal Herriko (azpi)-hizkera batzuetan aurki daitezke. Esaterako, (3) adibidea Jon Mirande idazle zuberotarraren adibidea da (de Rijk 1972: 168).

Datu-basearen emaitzak

Datu-basean aztertutako hizkeren artean ez da (3)-ko hizkera erdua inon lekukotu, ezta Urdiñarbeko zubereraz ere.

Eztabaida teorikoa

Oyharçabalen (2003b: 806) arabera (3) bezalako perpausak euskara zaharrean ziren posible. Hain zuzen ere, Miranderen adibideez gain de Rijk (1972: 168) jaso dituen adibideak Leizarragaren 1571ko Testamentu Berrikoak dira, hala nola (4)-ko adibidea:

(4)	Bertze bat da testifikatzen duenik nitzaz
-----	---

Egungo euskaraz, aldiz, Oyharçabalek (2003b: 806) dio perpaus erlatiboak partitibo marka hartu ahal izateko aitzindariak ere partitibo marka hartu behar duela, perpaus erlatiboarekin komunztadura eginez (5).¹

(5)	Eta	ez	dut	uste	baden	emazterik	[ezetz	ihardetsiko	didanik]
	eta	ez	dut	uste	BA.den	emazte.PRTV	ezetz	ihardetsiko	dit.EN.PRTV

Bestalde, perpaus erlatiboek partitibo marka har dezaketen beste kasu bat dago; Mitxelenak de Rijki (1972: 168) adierazi zionez, ekialdeko hizkeretan (hots, Gipuzkoa eta Bizkaiatik kanpokoetan) ager daiteke kasu hau. Testuinguru existentzialetan, perpaus erlatiboak partitibo marka har dezake hizkera horietan, aitzindaria izenordaina denean (6) (de Rijk 1972: 169):

(6)	Ba da oraindik haren ateraldi eta erantzunak gogoan dituenik Errenterian
-----	--

Oharrak:

1 Dena den, badirudi ahozko euskaraz idatziz baino nasaiagoa dela aitzindariaren eta perpaus erlatiboaren artean komunztadura egiteko beharra (Oyharçabal 2003: 806).

Aipamenak

de Rijk, Rudolf P.G. 1972. «Partitive assignment in Basque» *International Journal of Basque Philology (ASJU)*, VI: 130-73.

Oyharçabal, Beñat. 2003. «Relatives». In José Ignacio Hualde and Jon Ortiz de Urbina (eds.) *A grammar of Basque*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 762-823.